

PROJECTE INTEGRAL DE COEDUCACIÓ (PIC)

ESCOLA CAN CLADELLAS, PALAU-SOLITÀ I PLEGAMANS
CURS 2020/2021

Introducció

El Projecte Integral de Coeducació (PIC) es va dur a terme durant el primer trimestre i part del segon del curs escolar 2020/2021 de forma simultània a quatre centres de Palau-Solità i Plegamans: escola Can Cladellas, escola Folch i Torres, escola Palau i escola Marinada. Aquest projecte promou la perspectiva de gènere i la coeducació en la mirada del professorat, de les famílies i de l'alumnat amb l'objectiu de guanyar eines i recursos a l'hora d'identificar dinàmiques discriminatòries i abordar-les en les seves tasques educatives i/o en les seves relacions.

Des de Cúrcuma, l'entitat a càrrec d'implementar el PIC, pensem que fomentar un model d'escola coeducativa passa per comprendre el marc socio-polític en el qual vivim, ja que aquest condiona la socialització i el comportament que s'espera de cada persona. Per aquesta raó, el PIC posa al centre la transformació educativa i personal per caminar cap a un model d'escola més igualitària i més inclusiva, que aculli i celebri la diversitat.

Els objectius principals del PIC són:

- 1.- Donar a conèixer la problemàtica social en relació a les violències de gènere i quins impactes té a les aules.
- 2.- Dotar al professorat d'eines teòriques i pràctiques per promoure la coeducació a les aules a través de sessions formatives, l'observació de les intervencions amb l'alumnat de les professionals de la cooperativa i el disseny d'una maleta viatgera temàtica.

En concret, el Projecte Integral de Coeducació (PIC) que s'ha dut a terme l'escola Can Cladellas durant el primer trimestre del curs escolar 2020-2021 ha consistit de les següents intervencions:

- ✓ **Formació al professorat:** 3 sessions d'una hora i mitja amb el professorat.
- ✓ **Intervenció amb l'alumnat:** 3 sessions d'una hora amb cada grup-classe d'Infantil.
- ✓ **Intervenció amb les famílies:** 2 xerrades (una formativa i l'altra informativa) d'una hora i mitja amb les famílies del centre.

El present informe inclou una descripció narrativa del projecte, valoracions sobre les diferents intervencions realitzades i sobre l'impacte del projecte en general, i algunes pistes sobre com seguir treballant per la coeducació. A continuació, presenta les formacions realitzades amb el professorat, així com una breu valoració sobre el seu desenvolupament. El següent apartat se centra en les intervencions fetes a les aules. A part de fer-ne una descripció detallada per cicle, també s'inclou un quadre resum d'alguns dels elements a destacar de cada una de les sessions, així com una breu valoració general de les intervencions. A continuació, el document inclou un apartat més curt sobre les sessions realitzades amb les famílies. Per últim, el document presenta algunes línies de treball futur proposades per seguir treballant des de la perspectiva de la coeducació, i tanca amb un apartat d'avaluació que recull la mirada de les mestres que han participat del projecte.

Retorn de la intervenció amb el professorat

Durant el PIC es va realitzar una formació amb les mestres on van assistir a 3 sessions de formació en clau d'incorporació de pràctiques pedagògiques coeducatives dins l'aula.

A més, s'ha de tenir en compte que les mestres i referents de cada grup han estat presents a l'aula durant l'execució de les tres sessions amb els nens i nenes.

Objectius

L'objectiu general de les formacions amb les mestres era incorporar la perspectiva de gènere a través de la coeducació en les pràctiques docents per tal d'erradicar les violències masclistes. Aquest objectiu general s'ha abordat a través dels següents objectius específics:

- ✓ Comprendre la problemàtica de les violències masclistes, la seva arrel en la socialització de gènere i els seus mecanismes de transmissió.
- ✓ Saber detectar violències de gènere en l'entorn educatiu i cercar estratègies per a superar-les.
- ✓ Saber detectar i distingir les pràctiques coeducatives de les discriminatòries.
- ✓ Explorar la pròpia socialització en el gènere i detectar estereotips internalitzats.
- ✓ Revisar la pròpia pràctica docent i del centre per tal de detectar pràctiques que no fomenten la coeducació i incorporar estratègies per a transformar-les.
- ✓ Comprendre la diferència entre l'escola coeducativa i l'escola mixta, i treballar per a que les escoles promoguin l'erradicació de les violències de gènere.
- ✓ Promoure l'apreciació de la diversitat i l'empoderament personal com a riquesa per tota la comunitat educativa: alumnat, docents i familiars.

Continguts i metodologia

Les formacions amb les mestres es van dissenyar per poder abordar els següents continguts:

- ✓ Conceptes bàsics per a comprendre les desigualtats de gènere i els mecanismes de reproducció d'aquestes desigualtats:
  - Socialització i gènere (sexe, identitat de gènere, expressió de gènere, orientació sexual).
  - Violències masclistes (patriarcat, heteronormativitat, sexisme).

- ✓ Coeducar per guanyar llibertat
  - Coeducació. En què consisteix?
  - Presa de consciència d'una mateixa i de l'entorn per coeducar.
  - La gestió de les emocions per prevenir les violències de gènere.
  - Anàlisi de material, continguts i espais didàctics: currículum ocult i manifest.
  - Incorporació i presentació d'estratègies i recursos educatius per a millorar les pràctiques coeducatives.
  - Observacions de les intervencions de Cúrcuma: anàlisi de la pràctica.

Les tres formacions que es van realitzar amb l'equip docent, durant el transcurs del projecte, estaven pensades per permetre que el professorat anés incorporant la mirada coeducativa per poder realitzar les seves tasques educatives amb les ulleres de la perspectiva de gènere posades.

Les formacions van ser fonamentalment pràctiques, partint de la premissa que totes les persones estem immerses en un context de violències de gènere i, per tant, som potencials agents de canvi. La metodologia de les sessions va incloure dinàmiques vivencials, discussions en petit i gran grups entorn a la implementació de les estratègies proposades i les observacions fetes, presentacions teòriques acompanyades de recursos audiovisuals i finalment la presentació de recursos i estratègies coeducatives.

Sessions

Per tal de treballar aquests objectius es van fer tres sessions de formació d'una hora i mitja cada una, en la que van participar 16 persones.

La **primera** sessió anomenada **“Introducció a la perspectiva de gènere i mirada coeducativa”**, es va realitzar el 3 de febrer de 2021. Hi van participar 16 persones. A través de reflexions personals, dinàmiques de grup, recursos audiovisuals, d'explicacions teòriques i role-playing, vam treballar la socialització de gènere, les violències masclistes i vam introduir algunes habilitats i recursos per incorporar la coeducació a les aules insistint en la importància de la detecció dels patrons i dispositius associats al gènere. Dit d'una altra forma, vam fer un treball on les mestres connectaven amb la seva pròpia socialització i com aquesta condicionava la manera en què articulem, també, la pedagogia en el marc de l'aula. Finalment, es va emplaçar a les mestres, de cara a la segona sessió de formació, a que portéssin casos i situacions que haguéssin durant la seva pràctica docent on s'hagués hagut de gestionar un conflicte relacionat amb qüestions de gènere (rols i estereotips, joc simbòlic, rols de gènere a l'hora del pati, etcètera).

La **segona** sessió, anomenada **“Habilitats i recursos per incorporar la perspectiva coeducativa a les aules”**, es va realitzar el 10 de febrer de 2021. Hi van participar 12 persones. Aquesta formació va iniciar amb una posada en comú entorn a la primera sessió realitzada amb l'alumnat. En petits grups, el professorat que havia realitzat l'observació va poder compartir amb la resta en què havia consistit la sessió. Es van posar en comú les actituds, reaccions, prejudicis i estereotips de l'alumnat que havien sorprès a les tutores i tutors, i es va reflexionar també sobre quines intervencions havien fet les facilitadores de Cúrcuma per crear un espai de seguretat i acompanyar emocionalment a l'alumnat durant el taller. Durant la segona part de la sessió, es va fer una presentació dels casos que les mestres havien portat. Es van presentar aquests casos i es va escollir, en petits grups, quines situacions eren més rellevants per treballar. Un cop feta la identificació dels casos que tenien més força, vam treballar a partir de les tècniques del role-playing i el teatre de les oprimides. Les mestres interpretaven la situació que havien exposat i les professionals de Cúrcuma donaven pautes i directrius per abordar la situació exposada des de la mirada coeducativa. Abans de tancar la sessió se'ls hi va demanar que de cara a la tercera haurien de portar activitats, contes i dinàmiques que féssin servir en la seva pràctica docent i que són susceptibles de reproduir missatges estereotipats i sexistes.

La **tercera** sessió, anomenada **“Dibuixant línies de treball per fomentar les pràctiques coeducatives i l'erradicació de les que són discriminatòries”**, es va realitzar el 17 de febrer de 2021. Hi van participar 15 persones. Aquesta sessió de tancament va iniciar amb una posada en comú sobre la

segona intervenció de Cúrcuma amb l'alumnat. En segon lloc es van fer grups petits i van compartir les dinàmiques, contes i activitats que havien identificat que reproduïen sexisme. Vam treballar sobre cada un dels contes i dinàmiques presentades per fer una identificació acurada sobre els missatges masclistes que s'hi desprenien. Vam treballar sobre com incorporar la mirada coeducativa a l'hora d'explicar aquests contes o facilitar aquestes dinàmiques. D'una banda vam arribar a la conclusió que necessitem construir nous relats amb personatges i rols contraposats als hegemònics, i, d'altra, es va acompanyar a les mestres per fer reflexions crítiques un cop aquests contes s'han explicat. Dit d'una altra forma, el treball es va centrar en aportar eines d'anàlisi per a la detecció de missatges sexistes i estereotipats i, d'altra, a incentivar en la búsqueda de materials, relats i contes que trenquin amb aquests patrons culturals.

Valoració

L'equip docent de Can Cladellas va tenir una participació molt alta durant tot el procés de formació. En tot moment va demostrar un interès molt elevat sobre la temàtica i durant totes les sessions va participar activament, fent preguntes, expressant dubtes, compartint observacions i recursos.

Al llarg del trimestre, mentre es desenvolupava la intervenció de les facilitadores de Cúrcuma, es van començar a identificar elements del currículum ocult que es volien transformar. Així, quan vam arribar a l'última sessió de la formació que tenia per objectiu aterrar estratègies per incloure una mirada coeducativa al centre, es va fer evident que els i les docents ja havien començat a introduir canvis sobretot en els continguts, els materials didàctics i l'ús del llenguatge. Un altre element que va generar bastant debat és l'ús de cançons i contes tradicionals, la majoria dels quals reproduïen els estereotips tradicionals de gènere. La reflexió més compartida és la importància de poder identificar els estereotips sexistes i treballar-los amb l'alumnat.

Per últim, un altre element cabdal que va aparèixer com a línia de treball és tot allò que atany a l'associació de colors en funció del gènere assignat. És a dir, que s'ha de seguir fent una tasca de deconstrucció de la idea que els colors estan associats a nens o a nenes. A més, això té un impacte directe en el tema de la roba (colors) i tipus de prendes que estan més permeses en nens i nenes.

Cal destacar que varies de les persones que van participar a les formacions van compartir que la mirada de la coeducació l'han incorporat a la seva vida, més enllà de la seva pràctica docent. En

aquest sentit, les ulleres liles de la coeducació els permeten detectar continguts sexistes quan van al teatre, quan miren la televisió o quan eduquen a les seves filles i fills.

Retorn de la intervenció amb l'alumnat

Durant el PIC es van realitzar tres sessions amb l'alumnat de cicle Infantil. Aquestes sessions tenien un doble objectiu, per una banda, ser un model pel professorat en l'abordatge de la prevenció de les violències masclistes i, per altra, generar processos de reflexió en nens i nenes.

Objectius

Durant les intervencions amb l'alumnat es va abordar el següent objectiu general "prevenir i erradicar les dinàmiques de violència i bullying entre l'alumnat de cicles de primària". Aquest objectiu general es va implementar a través dels següents objectius específics:

- ✓ Detectar estereotips de gènere i xenòfobs, sistemes de creences imperants i dinàmiques discriminatòries dins l'aula.
- ✓ Identificar com els estereotips limiten la llibertat personal i la qualitat de vida de les persones i dels grups.
- ✓ Fomentar la inclusió de la diversitat tot presentant referents alternatius als estereotips imperants en el grup-classe.
- ✓ Fomentar l'expressió de les emocions, de les necessitats i dels desitjos.

Continguts i metodologia

Les sessions realitzades amb l'alumnat estan adaptades a cada curs. En el proper apartat descrivim com es van desenvolupar cada una de les sessions per curs. Tanmateix, els continguts de les sessions són similars per tots els cursos i inclouen:

- ✓ La gestió emocional per prevenir les violències de gènere.
- ✓ Detecció i desconstrucció d'estereotips de gènere, homòfobs, transfobs i xenòfobs.

- ✓ Habilitats per actuar davant la discriminació.
- ✓ La diversitat com a riquesa.

Per tal de desenvolupar aquests continguts, durant el PIC es van realitzar tres sessions d'una hora cada una, amb tots els grups-classe de les línies d'infantil. La metodologia emprada en les sessions va incloure l'ús de dinàmiques, dibuixos, jocs i explicació de contes.

Sessions amb alumnat

Sessió 1

Durant la **primera sessió** amb l'alumnat es va treballar a partir del conta-contes "Així és el meu cor", de Jo Witek. Aquest conte promou la vinculació dels diferents colors a possibles emocions, trencant amb la mirada que associa colors a identitats de gènere. Aquest conte ens permet que nens i nenes

s'identifiquin amb tots els colors i intentin associar-los a una emoció concreta. Aquesta feina ens dona l'oportunitat d'anar desplegant un sistema de creences que deixa d'associar els colors a nens o a nenes.

Després d'explicar el conta-contes s'obria la paraula al grup i es preguntava als nens i nenes que expliquessin què passava al conte i quines emocions havien sentit. Un cop acabat d'explicar el conte vam presentar l'emocionòmetre, una suposada màquina de les emocions que possibilita que l'alumnat pugui identificar clarament les emocions que senten. En resum, es plantegen una sèrie de situacions ("la festa d'aniversari del teu pare", "es trenca una joguina que t'agrada molt", "et baralles amb el teu germà/na", "menges macarrons que t'ha fet l'avi o l'avia", etc) i es demana als infants que pensin quina sensació/emoció senten en aquesta situació. Es convida a un infant a sortir per ubicar l'emoció a l'emocionòmetre, no només l'emoció, sinó

també la seva intensitat.

Un cop facilitada aquesta dinàmica, i en funció del grau de participació i motivació de l'alumnat a sortir a provar l'emocionòmetre, explicàvem un altre conte anomenat "Una mica de mal humor",

d'Isabelle Carrier. Aquest conte ens servia per introduir, en relació amb la qüestió de les emocions, què ens passa quan estem de mal humor i tenim conflictes amb companys i companyes. Vam donar eines per tal d'identificar quan estem de mal humor i com comunicar-ho.

Segona sessió

Durant la **segona sessió** es va treballar de nou amb un conta-contes: "Amb Tango són tres", de Justin Richardson i Peter Parnell. Aquest conte ens permet treballar la diversitat de les famílies i la diversitat de preferències sexuals i afectives. Un cop explicat el conta-contes es demanava als nens i nenes que ens expliquessin què tenen de diferent la família dels pingüins protagonistes del zoo. A partir d'aquí

introduïem la diversitat de famílies utilitzant la col·lecció de "Contes Familiars" escrits per Antònia Cardona i Natàlia Ferrús amb les il·lustracions d'Alba Bla per mostrar diversos tipus de famílies tot preguntant entre l'alumnat quins tipus de família tenen o coneixen.

En acabat de parlar sobre la diversitat familiar i de preferències sexuals, es demanava als nens i nenes que fessin un dibuix lliure sobre les seves famílies. Aquest moment serveix per identificar si hi ha diversitat de models familiars dins l'aula, per donar especial valor a la diversitat i, per últim, perquè tutores puguin tenir més informació sobre la mirada que nens i nenes tenen

sobre les seves famílies.

Un cop fet el dibuix, l'alumnat sortia davant la resta del grup i explicaven el seu dibuix. És un moment solemne on cada persona té el seu moment per ensenyar i explicar la seva família davant del grup.

Per últim, vam proposar la dinàmica del Cercle del Sí, en la que tots els nens i nenes es posen en un cercle i sense parlar s'han d'anar canviant de lloc entre ells i elles. La segona part del joc inclou un intercanvi amb mímica de les coses que a cada persona

del grup li agrada fer i les coses que no li agrada fer. Aquest joc ens permet reflexionar sobre les persones que són més i menys visibles en el grup, i les emocions que ens provoca quan sentim que no ens veuen. Ajuda a promoure la cohesió i consciència de grup.

Tercera sessió

Durant la **tercera sessió** amb l'alumnat s'arrancava explicant un conte anomenat "Hi ha res més avorrit que ser una princesa rosa?" És un conte escrit per Raquel Díaz Reguera. Aquesta història, en resum, tracta sobre una princesa que no vol ser "rosa" ni que se l'associï amb la debilitat, la feblesa i l'amor romàntic. És una princesa que trenca clarament amb els rols de gènere i acaba fent una espècie de revolució al Palau. És un conte que ens serveix per treballar la qüestió dels sistemes de creences associats a la masculinitat i la feminitat. Durant l'explicació del conte hi havia moltes nenes que estaven contentes, que al veure el color rosa deien que a elles també els hi encantava. Per contra, hi havia nens que només parlar del color rosa posaven cares o feien gestos de què això no va amb ells. Un cop acabat d'explicar aquest conte, demanàvem a l'alumnat que ens expliqués què havia entès. La majoria de grups, tenint en compte que no és el mateix treballar amb P-3 que amb p-5, sabien identificar clarament què és el que no li agradava a la princesa Carlota, i perquè volia deixar de ser llegida com una persona dèbil i incapaç.

En la segona part d'aquesta sessió, vam preparar una dinàmica on les dues persones facilitadores (la majoria de vegades un noi i una noia) treien una maleta plena de roba i d'accessoris (arrecades, collars, pilota de bàsquet, maletí de feina, mirallet, samarreta rosa, samarreta negra, etcètera) i se'ls hi explicava a l'alumnat que havíem perdut la memòria. En aquest perdre la memòria ja no sabíem de qui era cada un d'aquests accessoris. Així que ens havien d'ajudar a ordenar de qui era cada un dels accessoris. Val a dir que aquesta és una de les dinàmiques que més va sorprendre a mestres i referents, en la mesura que tots els grups ordenaven de manera molt estereotipada els accessoris. Tot allò associat a la masculinitat li donaven al referent noi (inclús pilota de bàsquet), i tot allò associat a les noies o a la feminitat li donaven a la companya facilitadora. En aquesta activitat es feia palès com el seu sistema de creences ja estava altament condicionat de manera binària i estereotipada. Un cop ens havien repartit els accessoris, les facilitadores recuperaven la memòria i s'adonaven que el repartiment s'havia fet malament, i que aquelles coses que se li havien assignat

al noi, eren de la noia, i a la inversa. L'alumnat es quedava molt sorprès, ja que els hi costava d'entendre que un "mirallet" pogués ser d'un noi. El mateix amb la samarreta rosa.

Per últim, i després d'aquesta activitat, s'explicava el conte "En Quim i les Barbies" escrit per Pija Lindenbaum. És un conte que treballa sobre la concepció de la masculinitat a partir del cas d'un nen que se sent obligat a jugar a futbol, i tot i que li agrada, té ganes de jugar amb la seva nina i amb les noies de la classe. Després d'explicar-lo insistíem en la idea que no hi ha esports ni jocs de nens i de nenes, i que en Quim és molt valent quan diu obertament que ell vol jugar amb una nina.

Intervencions a les aules

Curs	Descripció sessió	Observacions/comentaris
P3-A	1ª sessió: "Així és el meu cor + emocionòmetre + una mica de mal humor"	<ul style="list-style-type: none"> • Estaven molt atentes i la majoria participaven i responien a les nostres preguntes. Eren capaces d'identificar del que estàvem parlant i els contes els han seguit amb molta atenció. • A la part de l'emocionòmetre tenien algunes dificultats per identificar les emocions més enllà de l'alegria, a la vegada que algunes tenien molta vergonya quan els preguntàvem directament. Els costava més el pensament abstracte i per això els hem donat forces exemples.
	2ª sessió: "Amb Tango són tres", dibuix família i mostra grupal.	<ul style="list-style-type: none"> • Nens i nenes presenten les seves famílies i totes les que es presenten són models heteronormatius. • Quan parlem de que el més important de la família és que ens estimin, ens cuidin i ens protegeixin, un nen diu que la seva família no és així. La tutora després ens diu que aquesta és una mancança que el nen ja ha expressat en altres moments.
	3ª sessió: "Princesa Rosa + dinàmica	

	accessoris + Quim i les Barbies”	<ul style="list-style-type: none"> • Hi ha nenes que diuen que volen ser princeses i que els hi encanta el rosa.
P3-B	1ª sessió: “Així és el meu cor + emocionòmetre + una mica de mal humor”	<ul style="list-style-type: none"> • Es presenta model de dona empoderada i aventurera, que pot decidir fer el que vulgui amb la seva vida. Passem a l'activitat dels objectes i la roba i hi ha alguns elements que s'identifiquen clarament de noi o de noia. La pilota de bàsquet de nen, el maletí de nen, les arracades de nena, el mirall de nena, el barret rosa de nena, el barret groc de nen. Tanquem l'activitat desmuntant estereotips. • Arranquem amb el conte i quan l'acabem despleguem l'emocionòmetre. Tenen moltes ganes de jugar-hi tot i que costa una mica d'entendre el significat. Poc a poc anem posant exemples i hi ha més persones que surten a jugar-hi. Acaben identificant emocions amb colors. El grup està molt engrescat i tothom vol sortir a provar l'emocionòmetre.
	2ª sessió: “Amb Tango són tres”, dibuix família i mostra grupal.	<ul style="list-style-type: none"> • Arranquem amb el tango i hi ha molts vlunaris. Treiem un nen a l'escenari i sembla que està nerviós, però fa de Sil perfectament. Expliquem el significat del conte i tots els models de família que coneixem, amb el suport dels contes que portem. Cap persona de l'aula coneix un model familiar com els que hem presentat. Finalment, emplacem a fer un dibuix amb la família, i cada persona es dedica una estona a dibuixar la seva família. Al final fem la pasarela i la majoria volen sortir a presentar i a explicar a qui han dibuixat.
	3ª sessió: “Princesa Rosa + dinàmica accessoris + Quim i les Barbies”	<ul style="list-style-type: none"> • Comencem a explicar el conte de la Princesa rosa i les nenes somriuen. Quan diu que “tot era rosa” sembla que agrada i segueixen somrient. Hi ha una nen que posa cara de pomes agres quan sent tot lo del rosa. Quan acabem, arranquem amb la performance i l'alumnat hi entra molt. Ens ordenen la roba de manera estereotipada i ningú diu el contrari. La

		<p>mestra se sorpren molt, ja que diu que han anat treballat aquestes coses.</p>
P4-A	<p>1ª sessió: “Així és el meu cor + emocionòmetre + una mica de mal humor”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • És un grup que fan molt silenci. Entrem a l'aula i ens esperen, ens presentem i arranquem amb el conte Així és el meu cor. Repeteixen quan Àngela els hi proposa i quana acaba amb el conte fem emocionòmetre. És una activitat que engresca moltíssim. Identifiquen moltes emocions isaben situar els colros i la intensitat. Volen sortir tota laula i acabem l'activitat amb l'emocionòmetre.
	<p>2ª sessió: “Amb Tango són tres”, dibuix família i mostra grupal”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Es connecten molt amb la presentació del conte i la història del Tango les té bocabadades. Presentem els models de família i hi ha una persona que diu que coneix una família que són dues mares. Una de les professores presents a l'aula també diu que la seva cosina té una dona i un fill. A la pasarela de dibuixos una nena ens explica que ella viu només amb la seva mare. Ens serveix per fer visible models familiars diversos.
	<p>3ª sessió: “Princesa Rosa + dinàmica accessoris + Quim i les Barbies”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Quan nombra el conte de "la princesa" hi ha alumnes que miren amb atenció. El rosa desperta somriures entre les nenes de classe, alguns nens somriuen tímidament. Un d'ells fa notar que el rosa no li agrada. Gran part del grup nombra els colors que li agraden. Destaquen blau i rosa però apareixen molts més. Han repartit la majoria d'objectes segons els estereotips de gènere però tampoc no els ha semblat estrany quan ens els hem intercanviat. Hi havia alguna cara de sorpresa.
P4-B	<p>1ª sessió: “Així és el meu cor + emocionòmetre +</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Durant el conte del cor segueixen molt el fil. L'emocionòmetre té l'atenció de nens i nenes robada. Volen sortir a l'escenari i jugar-hi. Ens passem gairebé 35 minuts

	una mica de mal humor”	amb aquesta activitat i ens adonem que identifiquen clarament emocions, colors i intensitat.
	2ª sessió: “Amb Tango són tres”, dibuix família i mostra grupal”	<ul style="list-style-type: none"> • Durant l'explicació del conte hi ha moltes rises quan un dels seus companys fa de Roy. No riuen perquè són dos pingüins nois, sinó perquè veuen al company fent de pingüí i els hi fa gràcia. Quan compartim models de família, una alumna ens explica que ella és com el Quico (facilitador), que només té a la seva mare. Reforcem la idea que tots els models de família són fantàstics sempre i quan ens cuidin i ens estimin. El grup fa dibuixos i presenten les seves famílies. • Quan la facilitadora està explicant el conte de la “Princesa Rosa” i diu: "no sóc una flor, sóc una nena" hi ha moltes nenes que fan feed-back positiu. En canvi, quan han de repartir els accessoris i complements, ho fan clarament segons rols de gènere. Molt accentuat.
	3ª sessió: “Princesa Rosa + dinàmica accessoris + Quim i les Barbies”	
P5-A	1ª sessió: “Així és el meu cor + emocionòmetre + una mica de mal humor”.	<ul style="list-style-type: none"> • Entrem a l'aula i ens esperem. El grup xerra una mica però ràpidament fan silenci. Els hi presentem el nom del conte i fan molt de cas. Quan Àngela ho demana, repeteixen els colors. Quan treiem l'emocionòmetre la gent de l'aula es motiva moltíssim. Hi ha moltes mans per sortir davant de classe. Els hi expliquem el funcionament i tothom vol sortir a provar i a jugar. Se'ns passa la sessió amb l'emocionòmetre i acaben l'activitat molt engrescats.
	2ª sessió: “Amb Tango són tres”, dibuix família i mostra grupal”	<ul style="list-style-type: none"> • S'enrecorden molt de l'emocionòmetre. Els hi expliquem d'on venim, com ens agrada viatjar i amb els transports es connecten molt. Arranquem amb el Tango i hi ha molts voluntaris. Escollim a un nen i el fem sortir. Li fa una mica de vergonya però un cop li posem les ulleres i el fem caminar, se

		<p>li passa. El grup entén el conte perfectament i coneixen referents de famílies no heteronormatives. Quan fan els dibuixos, surten a l'escenari a ensenyar-los amb molt d'orgull.</p>
	<p>3ª sessió: "Princesa Rosa + dinàmica accessoris + Quim i les Barbies"</p>	<ul style="list-style-type: none"> Tot el grup està connectat amb el conte. Nens i nenes per igual. S'enrecorden de la sessió anterior. Un nen diu: "el dragón es malo" i un altre contesta: "no té perquè ser dolent". Han repartit segons estereotips i han endreçat les coses tenint claríssim que els jocs són per compartir. Durant el segon conte estan atents. Un nen ha dit que li agrada el rosa i no hi ha hagut cap reacció. Semba que entenen millor els contes, participen més i més ordenadament. Un nen es va disfressar d'Elsa i alguns infants es van riure. Quan li agraim al Joan, la Valentina (nena) se sorpren. Expliquem perquè és valent fer el què va fer en Joan. El grup ho entén perfectament.
P5- B	<p>1ª sessió: "Així és el meu cor + emocionòmetre + una mica de mal humor".</p>	<ul style="list-style-type: none"> Els hi presentem el nom del conte i fan molt de cas. Quan la facilitadora ho demana, repeteixen els colors. Quan treiem l'emocionòmetre la gent de l'aula es motiva moltíssim. Hi ha moltes mans per sortir davant de classe. Els hi expliquem el funcionament i tothom vol sortir a provar i a jugar. Queda palès com a p-5 ja saben identificar clarament emoció i intensitat.
	<p>2ª sessió: "Amb Tango són tres", dibuix família i mostra grupal"</p>	<ul style="list-style-type: none"> Presentem el conte i hi ha varis nens que volen sortir a l'escenari. Quan presentem els models de família hi ha persones que diuen que coneixen a models home-home i model dona-dona. Es posa l'exemple d'un nen de la classe que diu que té dues mares, tot i que s'acaben de separar i no entrem gaire a la història. La resta d'alumnes saben que té dues mares. Per tant, és una tema que s'ha parlat. Durant la passarela de dibuixos van sortint i presenten a les famílies. Hi

		<p>ha nenes i nens que es deixen de dibuixar a figures que formen part de la seva família més propera.</p>
	<p>3ª sessió: “Princesa Rosa + dinàmica accessoris + Quim i les Barbies”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Molta atenció durant el primer conte. Silenci sepulcral. Es mouren per veure les imatges del conte. Quan diu "no som flors, som nenes" hi ha una mica de riure. El conte els hi encanta. Han repartit els accessoris segons estereotips malgrat alguns votaven al revés. Quan se n'adonen que ho han fet malament, se sorprenden molt. Especialment pel que fa a la samarreta de color rosa i les arrecades.
P5-C	<p>1ª sessió: “Així és el meu cor + emocionòmetre + una mica de mal humor”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • El grup xerra una mica però ràpidament fan silenci. Els hi presentem el nom del conte i fan molt de cas. Quan Àngela ho demana, repeteixen els colors. Quan treiem l'emocionòmetre la gent de l'aula es motiva moltíssim. Hi ha moltes mans per sortir davant de classe. Els hi expliquem el funcionament i tothom vol sortir a provar i a jugar. No arribem a fer l'últim conte perquè estan encantades amb la dinàmica de l'emocionòmetre.
	<p>2ª sessió: “Amb Tango són tres”, dibuix família i mostra grupal”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Entrem a l'aula i ja ens estan esperant, ens pregunten què farem i seuen a les cadires. Presentem el conte i moltes volen sortir a l'escenari. Presentem els models de família i de nou hi ha referents. L'Eduarne parla d'unes amigues seves, un nen nombra al seu amic de P5 A i diu que té dues mares. Una nena diu que té una amiga que també són dues mares, tot i que la professora no ho acaba d'entendre (posa cara de que no deu ser veritat del tot). Hi ha algunes famílies separades i es dona visibilitat a aquest model.
	<p>3ª sessió: “Princesa Rosa + dinàmica</p>	

accessoris + Quim i les Barbies”	<ul style="list-style-type: none"> Parlen una mica a l'inici del primer conte. En el moment en què l'Àngela (facilitadora) comença amb la història, ja es connecten i es fa un silenci sepulcral. Un cop l'acaba se'ls hi pregunta què han entès, que passava en aquets conte, i tota la classe sap identificar clarament què passava, perquè no volia ser princesa, perquè no volia ser rosa, etc. Els infants reparteixen els objectes que triem segons estereotips de gènere i expressen obertament que el rosa sí és de nenes. Els deixem clar que no és així però fan cares de sorpresa o dubte.

Valoració

Les intervencions amb l'alumnat van tenir una molt bona resposta per part dels nens i les nenes de l'escola Can Cladellas. Durant les sessions, es va generar una molt bona connexió amb els nens i nenes de l'aula. El fet que les facilitadores també comparteixin vivències i emocions pròpies ajuda a generar un clima en el que als nens i les nenes els és més fàcil poder compartir emocions i sentiments.

Queda palès com els conta-contes i el joc simbòlic (dinàmiques presentades) serveixen clarament per treballar sobre el model cultural i el sistema de creences de nens i nenes. En aquest sentit, les tres activitats ens han servit, entre d'altres coses, per deixar constància de com el sexisme i el masclisme ja està imperant en la manera en com es configuren algunes dinàmiques i patrons de gènere dins l'aula.

Retorn de la intervenció amb les famílies

El dia 11 de febrer de 2021 es va dur a terme la primera sessió de formació amb les famílies de Can Cladellas (Infantil). Aquest curs, i degut a la pandèmia de la covid-19, les sessions amb famílies s'han fet de manera telemàtica. La participació ha baixat respecte a altres anys. En aquesta primera sessió de formació hi van participar un total de 6 persones. En aquesta primera sessió de formació s'aborda la construcció social del sistema sexe-gènere, rols i estereotips de gènere i es fa una introducció a la conceptualització de la coeducació, els fonaments que la sostenen i com treballem des d'aquesta

mirada. El retorn de les famílies és molt positiu, en la mesura que ens expliquen que la nostra formació en el marc del projecte integral és molt pertinent. Es posa de manifest com les famílies també reproduïxen, de manera inconscient, dinàmiques i discursos que condicionen la mirada de nens i nenes. Es posa de manifest que el món on vivim és altament sexista i que és difícil articular una educació integral feminista. Parlen de condicionant de la roba, dels colors i dels referents que els hi agraden als seus fills i filles. Donem algunes pautes a l'hora de treballar aquests temes amb la infància.

El dia 25 de març de 2021 es va dur a terme la segona sessió amb les famílies. Aquesta sessió estava pensada més en clau informativa. Això implicava explicar pas per pas i sessió per sessió què havíem fet en cada una de les aules. Vam explicar totes les sessions que s'havien fet, quins elements havíem identificat i el perquè de la nostra metodologia de treball. En aquesta trobada hi van participar cinc persones. Va ser un espai molt amè i informal on les famílies van poder fer preguntes i dubtes sobre la coeducació i la nostra manera de treballar i vam tancar la sessió amb la felicitació explícita de totes les persones que van participar de la trobada.

Objectius

L'objectiu general de la formació amb les famílies era contribuir en l'erradicació de les violències de gènere i en el foment i respecte de la diversitat, a través de la tasca educativa familiar. En concret, els objectius específics eren:

- ✓ Conèixer la tasca coeducativa que fa l'escola o escoles del municipi, els seus objectius i a quines necessitats responen.
- ✓ Entendre la magnitud i els mecanismes de reproducció de les diferents formes d'expressió de les violències de gènere i prendre consciència de la importància de fomentar models no estereotipats ni sexistes.

Contingut i metodologia

En primer lloc, el director del centre va fer una breu introducció sobre el Projecte Integral de Coeducació i de les dues facilitadores de Cúrcuma a càrrec del mateix. A continuació, es va presentar l'entitat encarregada d'implementar el PIC, Cúrcuma. Tot seguit es va demanar a les famílies que compartissin què els havia arribat a casa sobre les sessions que havíem fet amb l'alumnat. Les

famílies es van posar en cinc grups i van compartir què els havia arribat a casa. A continuació es va posar en comú en plenària, i a partir d'aquí ja es van identificar els continguts i elements pedagògics principals de les intervencions que Cúrcuma havia realitzat al centre.

A continuació, l'equip de Cúrcuma va presentar el PIC, explicant la visió del projecte, els seus objectius i aprofundint sobre les sessions realitzades amb l'alumnat. Aquí es va compartir específicament el contingut de cada una de les sessions realitzades amb els tres cicles de primària. Abans d'obrir la paraula a l'equip docent i famílies, es va presentar la maleta viatgera coeducativa que les famílies treballaran amb els seus fills i filles entre els mesos de febrer i juny. Finalment, abans del torn final de paraules, es va donar espai als membres del professorat que estaven a la reunió per compartir com havia estat l'experiència.

Línies de treball proposades

A continuació presentem un seguit de línies de treball per continuar incorporant la perspectiva coeducativa més enllà del PIC.

1. Revisar el material didàctic (llibres de text, joguines, contes, etc.) en clau coeducativa. Aquesta feina implicarà posar especial atenció a:
  - ✓ Reproducció de rols i estereotips de gènere
  - ✓ Mites de l'amor romàntic (princesa espera al príncep, "en l'amor s'ha de patir", l'amor és per sempre, la mitja taronja, etc.)
  - ✓ Diferents representacions de les violències de gènere (normativitat dels cossos que es presenten, models hegemònics pel que fa a les formes de comunicació i socialització...)
  - ✓ Referents alternatius als models hegemònics (nens que expressen les seves emocions, nenes que juguen a esports típicament associats als nens, relat que afavoreixi l'expressió de les emocions com a pràctica restaurativa...)

2. Incorporar al currículum, en tots els cursos, temàtiques relacionades amb la prevenció de les violències de gènere, la valoració de la diversitat, la diversitat sexe-afectiva i familiar, LGBTI i dret al propi cos. Algunes propostes per portar això a la pràctica:
  - ✓ Proposant contes i/o materials didàctics que treballin en la línia de mostrar i apreciar la diversitat familiar.
  - ✓ Treballant les històries de vida familiars dels i les alumnes podem apreciar la diversitat d'històries i models.
  - ✓ Aportant consciència de la importància de poder escollir el que t'agrada amb tota llibertat.

3. Seguir amb la formació permanent del professorat per tal de guanyar eines relacionades amb la detecció i prevenció de les violències de gènere i les pràctiques discriminatòries.
  - ✓ Revisió de la pròpia pràctica educativa, i dels valors i creences que la fonamenten.
  - ✓ Guanyar habilitats per acompanyar amb més consciència la construcció de les identitats de gènere.
  - ✓ Poder detectar ràpidament un cas d'assetjament escolar per raó de gènere.
  - ✓ Articular un protocol intern que permeti la bona i ràpida comunicació entre el professorat.

4. Analitzar els espais dedicats a l'esbarjo per tal que tinguin la mirada coeducativa, tant pel que fa al seu disseny, com la gestió de l'espai, les activitats i les dinàmiques entre l'alumnat.
  - ✓ Revisar quant d'espai físic ocupen jocs com el futbol o el bàsquet.
  - ✓ Possibilitat de regular la freqüència a la qual es juga a aquests esports.
  - ✓ Proposar, si és possible, altres jocs que fomentin la participació tant de nens com de nenes.

5. Enfortir les aliances entre l'escola, administracions relacionades amb la prevenció de les violències de gènere i entitats i/o cooperatives especialitzades en aquesta temàtica.

6. Intensificar les accions amb les famílies perquè aquestes guanyin estratègies per prevenir i erradicar les violències de gènere. Com ho podem fer:
- Convocant a les famílies per explicar els diferents (encara que siguin petits) canvis que anem proposant dins l'escola.
  - Emfatitzant que advoquem per a la llibertat integral de les persones, treballant en la tolerància i el foment de la diversitat.
  - Proposant als nens i nenes activitats que impliquin necessàriament el suport de les famílies, la qual cosa afavorirà el contacte d'aquestes últimes amb els temes que proposem treballar.
  - Amb la possibilitat de desenvolupar una "campanya" en contra de les violències de gènere dins l'escola animant altament a la participació de les famílies en el disseny i execució d'aquesta campanya.

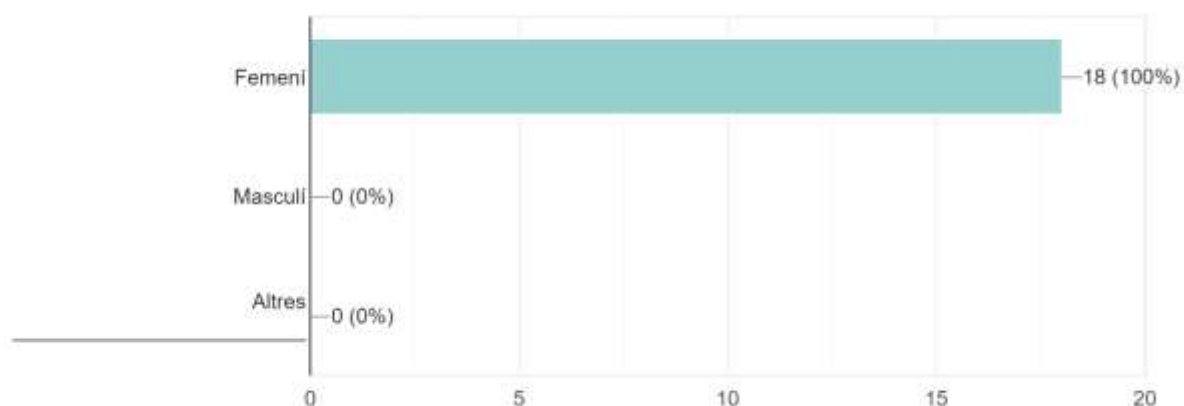
Valoració del PIC per part de les mestres

Per tal de conèixer la valoració del professorat, es va demanar que totes les persones que havien participat a les formacions omplís un formulari d'avaluació sobre les formacions i les intervencions amb l'alumnat. A continuació compartim els resultats que hem rebut de totes les enquestes presentades. No farem una divisió per centre, sinó que compartirem les gràfiques tenint en compte que han contestat un total de 18 mestres.

Gènere

Gènere:

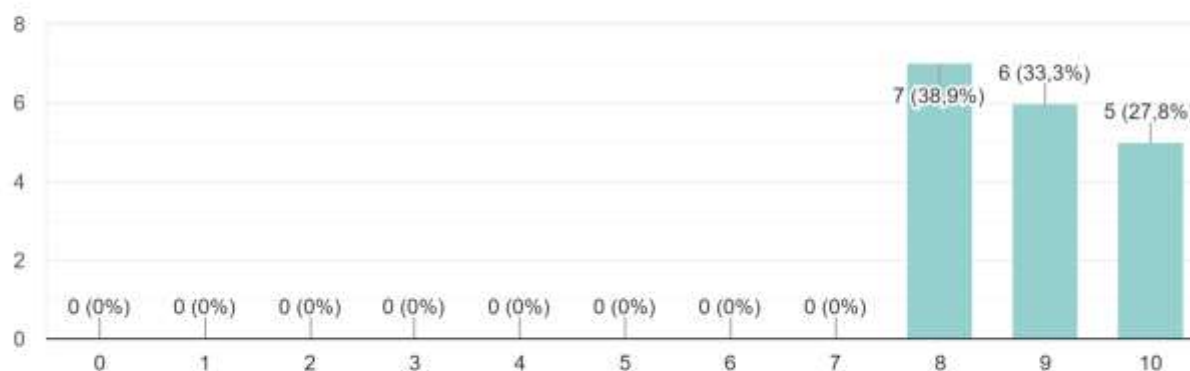
18 respostes

Valoració general de la formació

Valoració general de la formació:

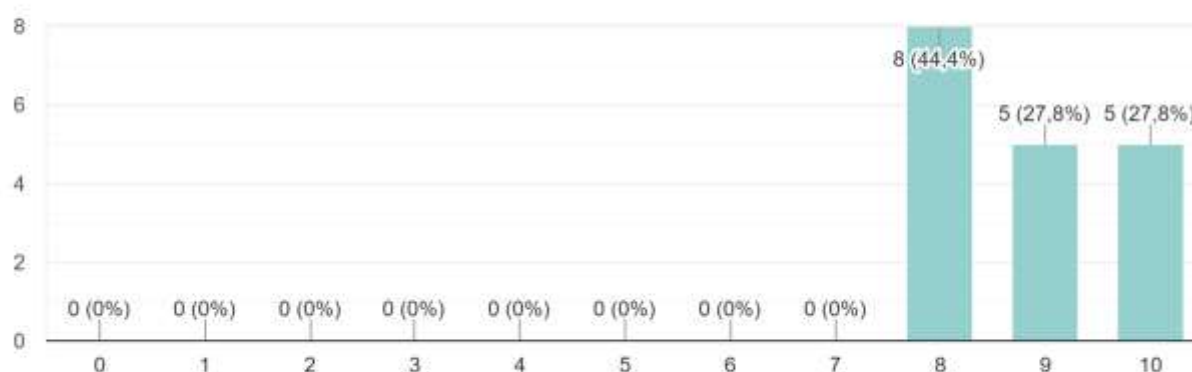
18 respostes

Valoració general dels continguts i temes abordats

Valoració general dels continguts i dels temes abordats

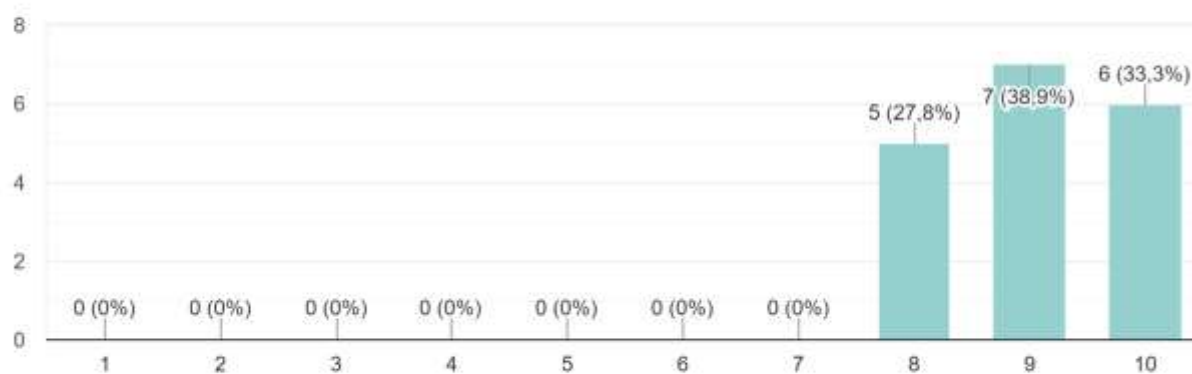
18 respostes

Valoració de les persones que han dinamitzat les sessions

Valoració general de les persones que han dinamitzat les sessions?

18 respostes

Comentaris i aportacions de les mestres

A la pregunta “què és el que més t’ha agradat i/o t’ha sorprès de la formació?” responen

“M’ha fet parar i pensar si la meva tasca educativa podria ser més acertada” (Escola Can Cladellas).

“Han sortit neguits i situacions quotidianes i ens han ajudat a abordar-les. Sempre donant-li importància a les emocions dels infants” (Escola Palau).

“És molt positiu quan es parla de casos del dia a dia i observar diferents punts de vista” (Escola Marinada).

“La manera senzilla de fer obrir la nostra ment” (Escola Palau).

“Accions i respostes que donem en el nostre dia a dia i no som conscients” (Escola Folch i Torres).

A la pregunta “has aplicat a la teva pràctica docent eines, estratègies i/o habilitats adquirides en aquesta formació? Quines? Com?” responen:

“Si, respostes als infants a diverses situacions” (Escola Folch i Torres).

“Si, amb la manera de parlar, introduint eines com altres contes...” (Escola Can Cladellas).

“He continuat utilitzant el role-playing per parlar d'un conflicte que sorgeix i he estat més atenta a possibles situacions de desigualtat de gènere que es puguin donar, tant a l'hora de fer programacions com a l'hora d'estar a l'aula. (Escola Palau).

“Si. Valorar les situacions conflictives per veure si pot tenir algun origen de rols de gènere. (Escola Marinada).